

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
12 päivänä heinäkuuta 1983.*

Asiassa 170/78,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään komission oikeudellinen neuvonantaja Anthony McClellan, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Oreste Montalto, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

kantajana,

jota tukee

Italian tasavalta, asiamiehenään Consiglio di Stato osastonjohtaja, ulkoministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston päällikkö Arnaldo Squillante, avustajanaan valtionasiamies Marcello Conti, prosessiosoite Luxemburgissa Italian suurlähetystö,

väliintulijana,

vastaan

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor R. N. Ricks, avustajanaan Peter Archer, QC, Gray's Inn, prosessiosoite Luxemburgissa Yhdistyneen kuningaskunnan suurlähetystö,

vastaajana,

jossa pyydetään toteamaan, että koska Yhdistynyt kuningaskunta ei ole kumonnut eikä muuttanut kevyen muun viinin kuin kuohuviinin valmisteveroa koskevia kansallisia

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

säännöksiään, se ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti J. Mertens de Wilmars, jaostojen puheenjohtajat P. Pescatore, A. O'Keefe ja U. Everling sekä tuomarit A. J. Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann, Y. Galmot ja C. Kakouris,

julkisasiamies: P. VerLoren van Themaat,
kirjaaja: P. Heim,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Komissio on 7.8.1978 jättämällään kannekirjelmällä nostanut ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, jossa yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään vahvistamaan, että Yhdistynyt kuningaskunta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se määrää tuoreista rypäleistä valmistetulle miedoille viinille (jäljempänä viini) suhteellisesti korkeamman valmisteveron kuin oluelle.
- 2 Yhteisöjen tuomioistuin antoi 27.2.1980 välituomion (Kok. 1980, s. 417), jossa se käsitteli useita 95 artiklan tulkintaa koskevia oikeudellisia seikkoja sekä tarkasteli alustavasti tiettyjä kysymyksiä, joiden lopullinen ratkaiseminen ei silloin näyttänyt mahdolliselta. Ennen komission nostaman kanteen ratkaisemista tekemässään välituomiossa yhteisöjen tuomioistuin pyysi asianosaisia tarkastelemaan asiaa uudelleen päätöksen oikeudelliset seikat huomioon ottaen ja ilmoittamaan asetettuun määräpäivään mennessä joko asian ratkaisun, johon ne ovat päätyneet, tai kummankin näkökannat. Yhteisöjen tuomioistuin totesi antavansa lopullisen tuomion kyseisen päivän jälkeen sille mahdollisesti esitettävien ilmoitusten perusteella.

- 3 Kyseisen tuomion jälkeen asianosaiset tarkastelivat aluksi asiaa keskenään. Myöhemmin komissio yritti ratkaista asian neuvostossa käydyn neuvottelun yhteydessä alkoholin verotusongelman kokonaissääntelyn avulla. Ennen tämän neuvottelun tulosta asianosaiset pyysivät ja saivat useita 27.2.1980 annetussa tuomiossa asetetun määräajan pidennyksiä. Koska sovintoratkaisuun ei päästy, asianosaiset jättivät ilmoituksensa 1.12.1981 ja 2.12.1981. Italian hallitukselle annettiin väliintulijana tilaisuus esittää kantansa.
- 4 Asianosaiset esittivät suulliset selvityksensä 19.5.1982 pidetyssä istunnossa. Koska siinä vaiheessa esitetyt tiedot eivät vielä vaikuttaneet riittävältä asian ratkaisemiseksi, yhteisöjen tuomioistuin pyysi työjärjestyksensä 45 ja 60 artiklan nojalla 15.7.1982 antamallaan määräyksellä selvityksen täydentämistä. Yhteisöjen tuomioistuin pyysi asianosaisilta lisätietoja sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa että muissa jäsenvaltioissa eniten myytyjen ja kulutettujen tavanomaisten viini- ja olutlaatuojen kuluttajahinnoista ja verottomista hinnoista. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin pyysi tietoja sekä viinin että oluen vuotuisen kokonaiskulutuksen kehityksestä yhteisössä.
- 5 Saatuaan vastaukset näihin kysymyksiin yhteisöjen tuomioistuin kuuli vielä kerran asianosaisia 15.3.1983 pidetyssä istunnossa.

Pääasia

- 6 Kysymykset, joita tarkasteltiin ja jotka jäivät osittain ratkaisematta 27.2.1980 annetussa tuomiossa, koskevat toisaalta viinin ja oluen välisen kilpailutilanteen tunnusmerkkejä ja toisaalta vertailuperusteen valintaa ja kyseisten tuotteiden asianmukaisen verotussuhteen määrittämistä. Kumpaakin kysymystä on tarkasteltava uudelleen niiden seikkojen perusteella, jotka tuotiin esiin asian selvittämisen kummankin lisävaiheen kuluessa.

Viinin ja oluen kilpailutilanne

- 7 Yhteisöjen tuomioistuin korosti 27.2.1980 antamassaan tuomiossa, että perustamissopimuksen 95 artiklan toinen kohta koskee sellaisten tuotteiden verokohtelua, jotka, vaikka ne eivät ole 95 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettulla tavalla samanlaisia, kuitenkin kilpailevat osittain tai mahdollisesti tuontimaan tiettyjen tuotteiden kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi, että sen ratkaisemiseksi, onko

kyseessä 95 artiklan toisen kohdan mukainen kilpailutilanne, on otettava huomioon vallitsevan markkinatilanteen lisäksi myös tavaroiden vapaan liikkuvuuden kehitysmahdollisuudet yhteisössä ja tuotteiden keskinäisen korvaavuuden uudet mahdollisuudet, jotka saattavat seurata kaupan tehostamisesta, ja näin on tehtävä siksi, että jäsenvaltioiden talouksien toisiaan täydentävästä vaikutuksesta saataisiin täysi hyöty perustamissopimuksen 2 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti.

8 Viinin ja oluen välisen kilpailun osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ainakin tietyssä määrin kumpikin kyseessä oleva juoma on omiaan täyttämään samanlaisia tarpeita, joten on katsottava, että ne ovat tietyssä määrin toisensa korvaavia hyödykkeitä. Yhteisöjen tuomioistuin tähdensi, että keskinäisen korvaavuuden astetta arvioitaessa ei voida rajoittaa jäsenvaltion tai tietyn alueen kulutustottumuksiin. Näitä tottumuksia, jotka vaihtelevat olennaisesti ajan ja paikan mukaan, ei tosiasiallisesti voida pitää pysyvänä suureena. Siten jäsenvaltion veropolitiikka ei saa johtaa vallitsevien kulutustottumusten vakiinnuttamiseen näiden kulutustottumusten tyydyttämiseen tähtäävään kotimaisen teollisuuden saavuttamien etujen säilyttämiseksi.

9 Yhteisöjen tuomioistuin totesi kuitenkin, että ottaen huomioon viinin ja oluen huomattavat erot, vertaaminen on vaikeaa kummankin juoman valmistusmenetelmien ja luonnollisten ominaisuuksien perusteella, kuten Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus perustellusti esitti. Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuin pyysi asianosaisia esittämään lisätietoja, jotka olisivat omiaan poistamaan tuotteiden kilpailusuhteen tunnusmerkkejä koskevat epäilyt.

10 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ei ole myöhemmin antamissaan lausunnoissa ottanut kantaa edellä esitettyyn kysymykseen. Komissio on esittänyt, että tuotannon edellytysten väliset erot, joita yhteisöjen tuomioistuin oli jonkin verran painottanut, eivät ole tärkeitä tuotteiden hintarakenteen kannalta erityisesti, kun otetaan huomioon oluen ja tavanomaisten viinilaatujen välinen kilpailusuhte.

11 Italian hallitus on puolestaan väittänyt tässä yhteydessä, että ei ole tarkoitukseenmukaista verrata olutta ja alkoholipitoisuudeltaan keskivahvoja tai erityisesti vahvoja viinejä. Italian hallituksen mukaan oluen kanssa tosiasiallisessa kilpailuasemassa ovat miedoimmat viinit, joiden alkoholipitoisuus on noin 9°, eli eniten myydyt ja halvinmat viinit. Näin ollen nämä viinit olisi valittava vertailukohteeksi, kun veron vaikutusta arvioidaan tuotteiden alkoholipitoisuuden tai hinnan perusteella.

- 12 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että tämä Italian hallituksen huomautus on aiheellinen. Ottaen huomioon viinien väliset suuret laatuerot ja niistä johtuvat hintaerot on oluen, joka on kansan keskuudessa suosittu ja paljon käytetty juoma, ja viinin välinen kilpailusuhde määriteltävä niin, että olut kilpailee sellaisten viinien kanssa, jotka ovat parhaiten yleisön saatavilla, eli yleensä miedoimpien ja halvimpien. Verotuksen vertailu on näin ollen tehtävä kummankin kyseessä olevan juoman alkoholipitoisuuden tai hinnan perusteella tältä pohjalta.

Asianmukaisen verotussuhteen määrittäminen

- 13 Asianmukaisen verotussuhteen määrittämiseksi valittavan vertailumenetelmän suhteen komissio arvioi, että varmin menetelmä on sellaisen perusteen käyttö, joka liittyy sekä kyseisten juomien tilavuuteen että niiden alkoholipitoisuuteen. Komissio arvioi, että verotus, joka ylittää suhteen 1:2,8 tilavuuden perusteella laskettuna (mikä vastaa verotussuhdetta 1:1 alkoholipitoisuuden perusteella laskettuna), johtaa "olettamukseen", että olutta suojellaan välillisesti.
- 14 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on puolestaan viitannut vero- ja rahoituskomitean komissiolle vuonna 1963 esittämään kertomukseen (Neumarkin raportti) ja korostanut uudelleen, että asianmukaisena vertailukohteena on käytettävä verojen vaikutusta kummankin kyseessä olevan tuotteen verottomaan hintaan. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus katsoo, että keskihintoihin perustuva vertaus on parempi kuin keskimääräiseen alkoholipitoisuuteen perustuva vertaus. Syrjivästä tai suojelevasta kauppataavasta ei ole kyse, jos voidaan todeta, että kummastakin kilpailevasta tuotteesta kannettavat verot vastaavat samaa tuotteiden keskihintojen suhdetta. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus arvioi, että tämän perusteen mukaan Ison-Britannian verojärjestelmällä ei ole vaikutukseltaan kotimaista tuotantoa suojeleva.
- 15 Italian hallitus kiistää tältä osin sekä Yhdistyneen kuningaskunnan että komission perustelut. Se korostaa asian ratkaisemisen kannalta sen tosiseikan merkitystä, että viini on maataloustuote ja olut teollisuustuote. Italian hallitus katsoo, että yhteisen maatalouspolitiikan vaatimusten olisi johdettava maataloustuotteita suosivan verotuksen käyttöön ottoon ja siten yhteisön viinintuotannolle myöntämien tukitoimenpiteiden vaikutusten tyhjäksi tekeminen kansallisella verojärjestelmällä on ristiriidassa tämän politiikan kanssa.

- 16 Italian hallitus kiistää lisäksi merkityksen, jonka komissio katsoo kyseisten juomien alkoholipitoisuudella olevan. Se katsoo, että määräävä peruste on kahdesta syystä veron vaikutuksen arviointi suhteessa juomien tilavuuteen: toisaalta Ison-Britannian verojärjestelmä perustuu tuotteiden tilavuuteen ja toisaalta, koska kummassakin tapauksessa kyseessä on juoma, jonka alkoholipitoisuus on vähäinen ja jota nautitaan aterian yhteydessä tai janoon, kuluttaja ei tee valintaansa tuotteiden alkoholipitoisuuden perusteella, vaan niiden yleisten ominaisuuksien kuten maun ja aromin mukaan, joten niitä kulutetaan samanlaisia tarkoituksia varten lähes samoina määrinä. Kokemus osoittaa, että vaikka oluen ja viinin kulutuksen välinen suhde ei ole täysin sama, se ei kuitenkaan ylitä suhdetta 1,5:1.
- 17 Italian hallitus ehdottaa lopuksi kummankin perusteen, tilavuuden ja alkoholipitoisuuden yhdistämistä niin, että vaikka periaatteessa on vaadittava verotuksen yhdenmukaisuutta suhteessa juomien tilavuuteen, viinin ankarampi verotus suhteessa alkoholipitoisuuteen on selvä osoitus syrjinnästä ja siitä, että kyseisellä verojärjestelmällä on kotimaista tuotantoa suojeleva vaikutus.
- 18 Asianosaisten 27.2.1980 annettua tuomion jälkeen vaihtamista mielipiteistä ilmenee, että vaikka mikään kyseisten tuotteiden verotussuhteen arvioimiseksi käytetyistä vertailuperusteista ei yksin ole omiaan johtamaan varmaan tulokseen, jokainen kolmesta käytetystä menetelmästä – verorasituksen arviointi tuotteiden tilavuuden, alkoholipitoisuuden ja hinnan perusteella – voi kuitenkin antaa merkittäviä tietoja riidanalaisen verojärjestelmän arvioimiseksi.
- 19 Ei voida kiistää, että oluen ja viinin verotuksen vertailu juomien tilavuuden perusteella osoittaa, että viiniin kohdistuu sekä suhteellisesti että absoluuttisesti suurempi verorasitus kuin olueen. Sen lisäksi, että viinin verotus nousi huomattavasti verrattuna oluen verotukseen Yhdistyneen kuningaskunnan korvatessa entiset tullit valmisteverolla, kuten yhteisöjen tuomioistuin jo totesi 27.2.1980 antamassaan tuomiossa, on myös osoittautunut, että niiden vuosien kuluessa, joita kanne koskee, eli vuosina 1976 ja 1977 viinin verotus on ollut keskimäärin viisi kertaa korkeampi kuin oluen verotus tilavuuden perusteella laskettuna, mikä toisin sanoen vastaa verotuksellista lisärasitusta, jonka määrä on noin 400 prosenttia.
- 20 Alkoholipitoisuuteen perustuva vertailu on puolestaan suhteellisen varma vertailuperuste, kuten yhteisöjen tuomioistuin jo mainitsi 27.2.1980 antamassaan tuomiossa, vaikka on totta, että sillä on vain toissijainen merkitys kuluttajien kyseisten juomien välillä tekemän valinnan kannalta. On todettava, että tämän perusteen merkitys on otettu huomioon neuvostossa käynnissä olevassa työssä

alkoholin ja erilaisten alkoholipitoisten juomien verotuksen yhdenmukaistamiseksi.

- 21 Tiedot, joiden oikeellisuuden yhteisöjen tuomioistuin on edellä hyväksynyt, osoittavat, että kyseessä olevan jakson aikana viiniin on kohdistettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa verorasitus, joka alkoholipitoisuuden perusteella on enemmän kuin kaksinkertainen oluesta kannettavaan veroon nähden, eli viinin vero on vähintään 100 prosenttia korkeampi.
- 22 Siltä osin kuin arviointiperusteena on verotuksen vaikutus tuotteiden verottomaan hintaan, yhteisöjen tuomioistuimella on ollut suuria vaikeuksia tehdä päätös, ottaen huomioon asianosaisten antamien tietojen ristiriitaisuus. Komission antamat epätäydelliset tiedot, jotka muodostuivat myyntihintojen luetteloista ilman vertailevia tietoja, joista olisi käynyt ilmi valmisteveron, arvonlisäveron ja verottoman hinnan osuus näissä hinnoissa, vaikeuttivat erityisesti tämän Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ensisijaisen tärkeänä pitämän perusteen arviointia.
- 23 Vastauksena 15.7.1982 annettuun määräykseen, jossa yhteisöjen tuomioistuin pyysi tietoja Yhdistyneessä kuningaskunnassa eniten myytyjen ja kulutettujen viini- ja olutlaatuisten kuluttajahinnoista ja verottomista hinnoista, Ison-Britannian hallitus antoi tiedot ainoastaan kahdesta saksalaisesta viinistä (Goldener Oktober ja Blue Nun), joita epäilemättä kulutetaan paljon, mutta jotka eivät kuitenkaan ole riittävän edustavia yhteisön viinimarkkinoiden kannalta.
- 24 Komissio ja Italian hallitus kiistivät Yhdistyneen kuningaskunnan tekemän valinnan asianmukaisuuden ja esittivät italialaisia viinejä koskevia tutkimuksia, jotka poikkeavat toisistaan siten, että komissio pyrki määrittelemään keskihinnat, kun taas Italian hallitus vertasi edellä mainitun näkemyksen mukaisesti veron vaikutusta tyyppillisen brittiläisen oluen hintaan sekä veron vaikutusta halvimpaan italialaiseen viiniin, jonka tarjonta on suuri Ison-Britannian markkinoilla.
- 25 Isossa-Britanniassa vallitsevaa markkinatilannetta koskevat komission laskelmat, joiden merkitystä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ei ole kiistänyt, osoittavat, että viinin verotus oli noin 58 ja 77 prosenttia korkeampi, kun taas Italian hallituksen halvinta viiniä koskevat laskelmat osoittavat, että viinin suurempi verorasitus nousi 286 prosenttiin saakka. Ison-Britannian hallituksen kahden saksalaisen viinin myyntihintaa koskeva tutkimus vahvistaa välillisesti nämä tulokset. Toinen näistä viineistä edustaa tosiasiallisesti lähes täsmälleen oluen ja viinin kantapistettä, kun otetaan huomioon veron vaikutus hintaan. Tämä esimerkki osoittaa, että kaikkiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa myynnissä oleviin

halvempiin viineihin kohdistuu hintaan nähden suhteellisesti suurempi verorasitus kuin olueen. Komission toimittamat hinnastot osoittavat kuitenkin, että Ison-Britannian markkinoilla on huomattava määrä viinejä ja niiden joukossa lähes kaikki italialaiset viinit, jotka vastaavat tätä määritelmaa ja joita siten verotetaan sitä enemmän mitä halvempia ne ovat.

- 26 Tarkasteltuaan asianosaisten esittämiä tietoja yhteisöjen tuomioistuimien on tullut siihen tulokseen, että jos vertailuperusteena käytetään sellaisia viinejä, joiden hinta on halvempi kuin Yhdistyneen kuningaskunnan valitsemien viinilajikkeiden hinnat ja jotka ovat edustettuina huomattavina määrinä Ison-Britannian markkinoilla, voidaan todeta, että juuri niitä viinejä, jotka hintansa perusteella ovat välittömimmässä kilpailutilanteessa kotimaisen oluen tuotannon kanssa, verotetaan tuntuvasti enemmän.
- 27 Siten yhteisöjen tuomioistuimen suorittaman perusteellisemmän tutkimuksen perusteella on ilmeistä – käytetystä vertailuperusteesta riippumatta ja ilman että on tarpeen antaa millekään niistä etusijaa – että Yhdistyneen kuningaskunnan verojärjestelmän vaikutuksesta muista jäsenvaltioista tuodusta viinistä kannetaan korkeampaa veroa, mikä on omiaan suojelemaan kotimaista oluen tuotantoa, joka on parhaiten soveltuva vertailukohde kilpailun kannalta. Koska tämä vaikutus on voimakkain eniten myytyjen viinien osalta, Ison-Britannian verojärjestelmän seurauksena viini leimautuu yleisyytuotteeksi, joka siihen kohdistuvan verorasituksen vuoksi tuskin voi kuluttajan näkökulmasta olla todellinen vaihtoehto tyypilliselle kotimaiselle juomalle.
- 28 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Yhdistynyt kuningaskunta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on määrännyt tuoreista rypäleistä valmistetulle kevyelle viinille suhteellisesti korkeamman valmisteveron kuin oluella.

Oikeudenkäyntikulut

- 29 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka on hävinnyt asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan tuomioistuimien voi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että kukin asianosainen vastaa kokonaan tai osittain omista kuluistaan.

- 30 Esillä olevassa asiassa on perusteltua käyttää tätä mahdollisuutta. Menettelyn kuluessa tuli ilmeiseksi, että komissio nosti esillä olevan kanteen ilman asianmukaista selvitystä, mikä johti siihen, että yhteisöjen tuomioistuin joutui toistuvasti pyytämään lisätietoja ja pitkittämään oikeudenkäyntimenettelyä. Kunkin asianosaisen on niin ollen vastattava omista kuluistaan, lukuun ottamatta Italian tasavaltaa, jonka kuluista vastaa Yhdistynyt kuningaskunta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta ei ole noudattanut ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan toisen kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on määrännyt tuoreista rypäleistä valmistetulle kevyelle viinille suhteellisesti korkeamman valmisteveron kuin oluelle.
- 2) Euroopan yhteisöjen komissio ja Yhdistynyt kuningaskunta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Italian tasavallalle aiheutuneista kuluista vastaa Yhdistynyt kuningaskunta.

	Mertens de Wilmars	Pescatore	O'Keefe
Everling	Mackenzie Stuart	Bosco	Koopmans
Due	Bahlmann	Galmot	Kakouris

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä heinäkuuta 1983.

P. Heim
kirjaaja

J. Mertens de Wilmars
presidentti